

ธุรกิจการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

การท่องเที่ยวได้กลายเป็นอุตสาหกรรมสำคัญที่สามารถทำรายได้เข้าสู่ประเทศไทยเป็นส่วนสำคัญในการพัฒนาประเทศในด้านต่างๆ โดยเฉพาะในด้านเศรษฐกิจของประเทศ แต่ทั้งนี้เมื่อการก้าวเข้าสู่ AEC การแข่งขันด้านอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวก็จะมีสูงขึ้นไปด้วยเช่นกัน ทำให้ประเทศไทยต้องปรับทิศทางการส่งเสริมการท่องเที่ยว โดยต้องมีการชูความเป็นเอกลักษณ์ของประเทศให้มากขึ้น เพราะจะทำให้เกิดความแตกต่างและเป็นเอกลักษณ์ที่ไม่เหมือนประเทศใดและไม่มีประเทศใดสามารถเหมือนได้ นั่นก็คือการแสดงออกทางด้านวัฒนธรรมที่เป็นแบบอย่างเฉพาะของประเทศไทย จึงได้มีการเสนอแนวคิดในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมขึ้นมา ซึ่งเป็นการสอดคล้องกับสังคมในปัจจุบันที่ตระหนักถึงความสำคัญของวัฒนธรรม มรดกทางวัฒนธรรม ที่มีแตกต่างกันไปตามแต่ละท้องถิ่น ตามแต่ละภาคของประเทศไทย

เป็นมรดกที่ส่งผ่านจากบรรพบุรุษมาเป็นระยะเวลานาน อีกทั้งยังแฝงภูมิปัญญาความรู้ของชาวบ้านในแต่ละท้องถิ่นเอาไว้ด้วย

การท่องเที่ยวในเชิงวัฒนธรรมไม่เพียงแต่ประเทศไทยเท่านั้นที่มีความตื่นตัว แต่เป็นความตื่นตัวที่มีอยู่ทั่วโลก สำหรับประเทศไทย การท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมบริการที่เป็นการสร้างการกระจายรายได้ไปยังทุกพื้นที่ เกิดการจ้างงานมากขึ้นอย่างเห็นได้ชัด ประเทศไทยควรมีการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในประเทศ เพื่อการสร้างให้เป็นธุรกิจการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่ยั่งยืน โดยแสดงให้เห็นแนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในประเทศ ต้องมีการคำนึงถึงชนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงาม เพื่อให้อยู่คู่ประเทศไทยต่อไปได้อย่างยั่งยืน

ธุรกิจการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมนั้น นักท่องเที่ยวจะเป็นที่จะมาศึกษาหาความรู้ในบริเวณพื้นที่ที่มีคุณลักษณะที่สำคัญทางวัฒนธรรม เพราะว่ามีแต่ละท้องถิ่นจะมีในบริเวณพื้นที่ที่มีลักษณะที่สำคัญทางวัฒนธรรม เพราะในแต่ละท้องถิ่นจะมีการบอกเล่าเรื่องราวและวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ของท้องถิ่นนั้นๆ องค์ความรู้ที่มีคุณค่าเช่นนี้จะสามารถสะท้อนให้เห็นถึงสภาพชีวิตความเป็นอยู่ของผู้คนแต่ละยุคสมัยได้เป็นอย่างดีผ่านทางสภาพสังคม เศรษฐกิจ หรือขนบธรรมเนียมประเพณี อย่างเช่น เทศกาลฉลองต่างๆ สินค้าพื้นเมืองในพื้นที่ต่างๆ ประเพณี อย่างเช่น ประเพณีวันสารทเดือนสิบของจังหวัด นครศรีธรรมราชซึ่งเป็นการทำเทศกาลงานบุญ และทำบุญให้กับบรรพบุรุษผู้ล่วงลับเพื่อแสดงถึงความกตัญญู และยังหมายถึงการแสดงความกตัญญูต่อพระแม่โพสพผู้ทำหน้าที่ช่วยรักษาข้าวในนาให้เจริญงอกงาม

เนื่องจากสังคมไทยเป็นสังคมเกษตรกรรม ประเพณียี่เป็งที่เชียงใหม่ หรือก็คือประเพณีลอยกระทงซึ่งเป็นอีกหนึ่งประเพณีในการมีส่วนร่วมช่วยเพิ่มจำนวนนักท่องเที่ยวได้อย่างมาก ซึ่งเทศบาลนครเชียงใหม่จะให้ความสำคัญในการจัดงานทุกๆ ปี เพื่อใช้วัฒนธรรมประเพณีที่ดั้งเดิมเป็นตัวดึงดูดนักท่องเที่ยว ในงานจะมีทั้งการประกวดขบวนแห่กระทงและนางนพมาศ ไคมลอย ยังรวมถึงการแสดงศิลปวัฒนธรรมทางล้านนาให้นักท่องเที่ยวได้เห็นได้ชมรวมถึงการได้เรียนรู้ทางด้านวัฒนธรรมทางล้านนาไทยอีกด้วย

งานเทศกาลยิ่งใหญ่ของจังหวัดนครพนมอย่างประเพณีไหลเรือไฟและงานกาชาดที่จัดขึ้นบริเวณริมฝั่งแม่น้ำซึ่งประเพณีไหลเรือไฟ เป็นประเพณีของชาวอีสาน ภาษาท้องถิ่นเรียกว่า “เฮือไฟ” จัดขึ้นในช่วงเทศกาลออกพรรษา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อบูชารอยพระพุทธบาทของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ณ ริมฝั่งแม่น้ำนัมทามหานที โดยมีประวัติความเป็นมาดังนี้ กล่าวคือพระพุทธเจ้าเสด็จไปฝั่งแม่น้ำนัมทามหานที ซึ่งเป็นที่อยู่อาศัยของพญานาค พระพุทธองค์ได้แสดงธรรมเทศนาโปรดพญานาคที่เมืองบาดาล และพญานาคได้ทูลขอพระพุทธองค์ประทับรอบพระบาทไว้ ณ ริมฝั่งแม่น้ำนัมทามหานที ต่อมาบรรดาเทวดา มนุษย์ ตลอดจนสัตว์ทั้งหลายได้มาสักการบูชา รอยพระพุทธบาท นอกจากนี้ประเพณีไหลเรือไฟยังจัดขึ้นเพื่อขอขมาลาโทษแม่น้ำที่ได้ทิ้งสิ่งปฏิกูล และเป็น

การเอาไฟเผาความทุกข์ให้ลอยไปกับสายน้ำ ทำให้เรือไฟมักทำเป็นรูปพญานาค นักท่องเที่ยวก็จะได้เรียนรู้เรื่องพุทธศาสนา และประเพณีอันดีงามนี้ว่าทำไมต้องมีการจัดงานนี้ขึ้นอีกด้วย นอกจากนี้ยังมีอีกหลากหลายประเพณีที่ผู้ความเป็นเอกลักษณ์ของประเทศไทยสู่สายตานักท่องเที่ยวเพื่อให้นักท่องเที่ยวได้เรียนรู้ซึ่งกลายเป็นจุดขายหนึ่งของการท่องเที่ยวในเชิงวัฒนธรรม

ในปัจจุบันนักท่องเที่ยวให้ความสนใจการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการได้รู้จักกับชุมชนในระดับที่ลึกกว่าการท่องเที่ยวทั่วไปในรูปแบบที่เคยชิน”

ประโยชน์ของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม มีทั้งประโยชน์ทางสังคมวัฒนธรรมและประโยชน์ทางด้านเศรษฐกิจ เพราะการท่องเที่ยวจะช่วยเผยแพร่เอกลักษณ์ของท้องถิ่นให้เป็นที่รู้จักอย่างกว้างขวางขึ้นทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ และนอกจากนี้ยังนำมาซึ่งประโยชน์ต่อการพัฒนาทางเศรษฐกิจ เพราะการท่องเที่ยวจะช่วยเผยแพร่เอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมให้เป็นที่รู้จักอย่างกว้างขวางขึ้นทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ และนอกจากนี้ ยังนำมาซึ่งประโยชน์ต่อการพัฒนาทางเศรษฐกิจของชาติอย่างมาก นำเงินตราเข้าประเทศมากที่สุด ทำให้ประเทศไทยต้องมีการวางแผนพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในท้องถิ่นต่างๆ เพื่อรองรับการเติบโตของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เพราะว่าความเข้มแข็งของวัฒนธรรมและการจัดการวัฒนธรรม จะสามารถเป็นตัวบ่งชี้ที่สำคัญของความยั่งยืนของการพัฒนาประเทศ โดยการนำเอาการท่องเที่ยวในเชิงวัฒนธรรมที่มีความคิดสร้างสรรค์นำมาจัดการให้เกิดความสนใจสอดคล้องตามคุณค่าของชุมชนหรือท้องถิ่น ส่วนแบบไหนที่ถือว่าเป็นการท่องเที่ยวในเชิงวัฒนธรรม ควรจะครอบคลุมถึงเรื่องอะไรบ้าง การท่องเที่ยวที่

เน้นในเรื่องวัฒนธรรมประกอบไปด้วยประเพณีและวัฒนธรรมพื้นบ้าน เทศกาลต่างๆ ที่เกี่ยวกับประวัติศาสตร์และร่องรอยทางประวัติศาสตร์ ศาสนา รวมถึงพิธีกรรมทางศาสนา ภาษา และวรรณกรรม ดนตรีการแสดง โบราณคดีและพิพิธภัณฑ์ งานสถาปัตยกรรมเก่าแก่ดั้งเดิมอีกทั้งงานศิลปะ หัตถกรรมต่างๆ ภาพวาดวิถีชีวิตเสื้อผ้าเครื่องแต่งกายอาหาร และลักษณะทางภูมิปัญญาท้องถิ่นที่นำมาใช้

ปัจจัยต่างๆ เหล่านี้จึงทำให้ทางด้านวัฒนธรรมนำมาใช้เป็นกลยุทธ์หนึ่งของการสร้างรายได้ให้กับประเทศ การจัดการการท่องเที่ยวที่ปรับเข้าสู่การท่องเที่ยวสร้างสรรค์นั้น ต้องอาศัยความเข้มแข็งของชุมชน โดยชุมชนจะมุ่งเน้นนำเสนอรูปแบบของกิจกรรม (Cultural Activity) ที่มีความหลากหลาย เช่น การชมการละเล่น การร้องเพลง การฟังดนตรีพื้นเมือง การชมภาพเขียน จิตรกรรม การนำชมพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น นำชมโบราณสถาน หรือการเปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวเข้าร่วมประเพณี พิธีกรรมพื้นบ้าน ซึ่งในแต่ละภาคของประเทศนั้นมีเอกลักษณ์ ที่นำเสนอออกมาได้แตกต่างกันตามความแตกต่างของวัฒนธรรมพื้นบ้าน คติความเชื่อ สิ่งศักดิ์สิทธิ์ เช่น ประเพณีแต่งงาน ประเพณีบุญทางศาสนา

ดังนั้นการอนุรักษ์วัฒนธรรมไม่ให้สูญหายหรือถูกกลืนเลือนไป จึงเป็นการก้าวไปข้างหน้า และเป็นก้าวที่สำคัญของการพัฒนาการท่องเที่ยวในประเทศไทย เนื่องด้วยเพราะประเทศไทยมีความเป็นอัตลักษณ์สูง (Authenticity) และนี่คือสินค้าชิ้นสำคัญทางการท่องเที่ยว ในปัจจุบันนักท่องเที่ยวทั้งในและต่างประเทศจำนวนมากให้ความสนใจกับการท่องเที่ยว

เพื่อการเรียนรู้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการได้รู้จักกับชุมชนในระดับที่ลึกกว่าการท่องเที่ยวทั่วไปในรูปแบบที่เคยชิน โดยให้ความสนใจกับสินค้าทางวัฒนธรรม เพื่อให้ตนเองได้รับประสบการณ์ (Experience) ที่แปลกใหม่ทั้งประสบการณ์ตรงที่สามารถจับต้องได้และประสบการณ์ที่ทำให้เกิดการรับรู้แต่ไม่สามารถจับต้องได้ ฉะนั้น การจัดการวัฒนธรรมจึงเป็นอีกหนึ่งเป้าหมายของการพัฒนาการท่องเที่ยวในประเทศไทย เพื่อให้เกิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ซึ่งนับเป็นส่วนสำคัญและเป็นปัจจัยหนึ่งของความสำเร็จในการสร้างคุณค่า ความทรงจำ สำหรับทั้งนักท่องเที่ยวและชุมชนเอง การจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม มีรูปแบบการจัดการที่แตกต่างจากการท่องเที่ยวประเภทอื่น เพราะมีความสัมพันธ์กับวิถีชีวิตและความเชื่อถ้าจะพูดถึง

กระบวนการในการวางแผนและการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมก็จะประกอบด้วยองค์ประกอบเชิงหลักการ ดังต่อไปนี้

- » การกำหนดมาตรการและนโยบายเพื่อการวางแผนและการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม
- » กำหนดขอบเขตพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวที่เป็นสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ และสิ่งแวดล้อมทางวัฒนธรรมโดยให้ความสำคัญของการอนุรักษ์ที่นักท่องเที่ยวสามารถเข้าถึงและขณะเดียวกันควรมีการกำหนดเกณฑ์การธำรงรักษาอย่างมีความสมดุลระหว่างชุมชนท้องถิ่นและนักท่องเที่ยว
- » ดำเนินการวางแผน วางระบบการบริหารจัดการตามข้อกำหนดและแนวทางปฏิบัติ และเทคนิควิธีการที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมทางวัฒนธรรม
- » วางระบบการอำนวยความสะดวกในการมาเยือนของนักท่องเที่ยว ได้แก่ อาคารสถานที่ทางวัฒนธรรม การแสดงกิจกรรมทางศิลปวัฒนธรรม ร้านอาหาร ร้านจำหน่ายของที่ระลึก และเส้นทางเชื่อมโยงแต่ละกลุ่มกิจกรรมท่องเที่ยว
- » ดำเนินการตามกลไกบริหารจัดการ โดยควบคุมแต่ละกลุ่มกิจกรรมท่องเที่ยวให้เกิดความต่อเนื่อง โดยเฉพาะการบริหารจัดการที่บ่งชี้การธำรงรักษาเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชุมชนท้องถิ่นให้มีความต่อเนื่อง โดยการ

สร้างกระบวนการแลกเปลี่ยนการเรียนรู้ เพื่อให้ชุมชนท้องถิ่น
และนักท่งเกี่ยวข้องมีความตระหนักถึงคุณค่าความงดงาม
ของวัฒนธรรม

ดังนั้นการท่งเกี่ยวข้องเชิงวัฒนธรรมและการจัดการ
มรดกทางวัฒนธรรมเป็นสิ่งที่ต้องพิจารณาควบคู่กันซึ่งการ
รักษามรดกวัฒนธรรมเป็นประโยชน์ด้านองค์ความรู้และการให้
คุณค่าแก่สังคม ในขณะที่การพัฒนาการท่งเกี่ยวข้องนำไปสู่การ
เติบโตทางเศรษฐกิจและรายได้ของชุมชน การจัดหาแนว
ทางการจัดการท่งเกี่ยวข้องเชิงวัฒนธรรมจึงเป็นเรื่องสำคัญ

ทั้งนี้แนวคิดหลักเพื่อใช้ในการจัดการมรดกทาง
วัฒนธรรมประกอบด้วยแนวคิดการพัฒนาการท่งเกี่ยวข้องอย่าง
ยั่งยืนและแนวคิดเศรษฐกิจและการท่งเกี่ยวข้องเชิงสร้างสรรค์ซึ่ง
แต่ละแนวคิดจะประกอบด้วยกลยุทธ์และแนวทางสนับสนุนที่จะ
นำไปสู่การจัดการมรดกวัฒนธรรมและการท่งเกี่ยวข้องเชิงมรดก
วัฒนธรรมเป็นอย่างดีเหมาะสม ซึ่งถ้าหากว่าประเทศไทยมีการ
จัดการที่ดีเป็นระบบแบบแผนโดยคำนึงถึงประเทศชาติเป็นหลัก
ไม่ใช่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตนเป็นสำคัญกว่าท้องถิ่นและ
ประเทศชาติการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจควบคู่กับการรักษา
วัฒนธรรมของชาติสามารถทำให้เกิดความผลประโยชน์ทาง
เศรษฐกิจบนพื้นฐานของความยั่งยืนของวัฒนธรรมอันดีงาม
ได้อย่างแน่นอน